

116-014

สมาคมลับอั้งยี่ในประเทศไทย พ.ศ. 2367 - 2453

นางสาว ศุภรัตน์ เลิศพานิชกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริศญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต
คณะวิชาประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2524

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

008361

i 158898A1

(2)

Triad Societies in Thailand 1824 - 1910

Miss Suparat Lertphanichkul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of History

Graduate School

Chulalongkorn University

1981

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สماعคมลัยังยีในประเทศไทย พ.ศ. 2367 - 2453
 โดย นางสาว ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล
 (ภาควิชา) ประวัติศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ วิชาสว่างค์ พงศ์บุตร
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คุณวรุณบุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
 ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (รองศาสตราจารย์ ดร. สุประคิษฐ์ บุนนาค)

..... ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ จิตติมา พิทักษ์ไพโรจน์)

..... กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร. วไล ฌ ป้อมเพชร)

..... กรรมการ
 (อาจารย์วิทยา จิโรจน์กุล)

..... กรรมการ
 (ศาสตราจารย์ วิชาสว่างค์ พงศ์บุตร)

..... กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คุณวรุณบุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สมาคมลับอั้งยี่ในประเทศไทย พ.ศ. 2367 - 2453

ชื่อนิสิต นางสาว สุภรศน์ เลิศพาณิชกุล

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ วิชาสงฆ์ พงศะบุตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คุณหญิงยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

ภาควิชา ประวัติศาสตร์

ปีการศึกษา 2524

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาวิเคราะห์เรื่องราวเกี่ยวกับ สมาคมลับอั้งยี่ในประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2367 - 2453 ทั้งนี้เพื่อจะ ไล่ทราบถึงประวัติความเป็นมาของสมาคม บทบาทในคานต่าง ๆ นโยบาย ในการแก้ปัญหาของรัฐบาล และผลกระทบของสมาคมลับอั้งยี่ที่มีต่อการ เมือง เศรษฐกิจ และสังคมของไทยในช่วงระยะนั้น

วิธีการศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดย อาศัยข้อมูลจาก เอกสารชั้นต้น เอกสารชั้นรอง และใช้ข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ด้วย

ผลของการวิจัยพบว่า ชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยก่อตั้ง สมาคมลับอั้งยี่ขึ้น เพราะมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือกันและกันทั้งในคาน การปกป้องภัย การประกอบอาชีพ และการส่งเคราะห์ทัณฑ์ในยามตกทุกข์ ใดๆ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินชีวิตในคานต่าง แคน เป็นไปโดยดี สมาคมลับที่ ตั้งขึ้นส่วนใหญ่เป็นการรวมกลุ่มของชาวจีนที่พูดภาษาถิ่น เดียวกัน และมีกระ- กระจายอยู่ทั่วไปในทุก ๆ เมืองที่มีชาวจีนไปตั้งหลักแหล่งอยู่กันมาก สมาคมมี บทบาททั้งในคานคี่และในคานลม กิจกรรมในคานคี่เป็น เรื่องของการให้ ความช่วยเหลือ เกื้อกูลกันในหมู่สมาชิกทั้งในคานการประกอบอาชีพ และการ ส่งเคราะห์ทัณฑ์ในยามตกทุกข์ใดๆ ส่วนกิจกรรมในคานลมนั้นมีอยู่ 3 ประการ

คือ การทะเลาะวิวาทต่อสู้กันเองระหว่างอังกฤษกับกลุ่มต่าง ๆ การลักลอบ
 ประกอบอาชีพทุจริตผิดกฎหมาย และการก่อจลาจลต่อต้านการกษัตริย์แห่ง
 ทั้งจากนายจางและขุนนางท้องถิ่น บทบาทในคานาฉะของสมาคมไคก่อกอง
 กระทบหลายประการต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของไทยในช่วง
 ระยะเวลาที่รัฐบาลไคคำเน้นการทุกวิถีทางที่จะปราบปรามสมาคมลับอังกฤษให้
 หายสิ้นไป และสามารถถล่มล้างสมาคมลับนี้ลงได้ในตอนต้นรัชกาลที่ 6

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Triad Societies in Thailand 1824 - 1910
Name Miss Suparat Lertphanichkul
Thesis Advisor Professor Vilaswongse Pongsabutra
 Assistant Professor Varunyupha Snidvongs
Department History
Academic Year 1981

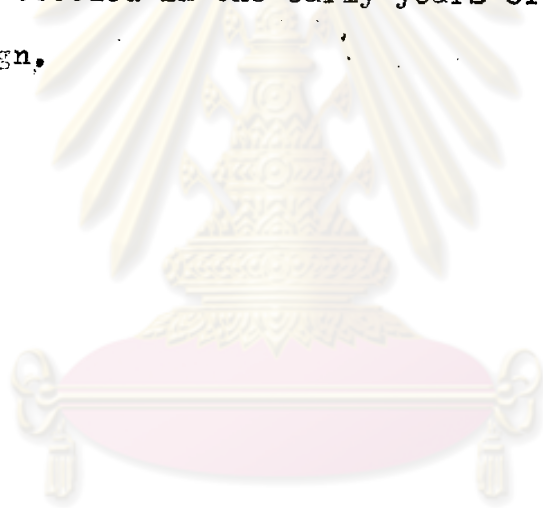
Abstract

This thesis is an analytical study of Triad Societies in Thailand between 1824 - 1910. The purpose of this thesis is to explore the background of these societies, their various roles and their impact on Thai politics, economics and society during that period. A study of the government's policies toward the Triad - Society problem is also included.

In this research, information from a great number of primary and secondary sources and interviews has been accumulated and thoroughly studied by historical method.

From the study, it was found that the overseas Chinese, trying to improve their living conditions in Thailand, founded Triad Societies for helping and protecting each other in their occupations and organizing welfare for unfortunate members. Most societies were assemblies of Chinese who spoke the same dialect. The societies were scattered in the many areas with large numbers of Chinese

inhabitants. These societies had both positive and negative aspects. The assistance and welfare activities were beneficial, but the societies at times fought against each other, performed illegal acts and led uprisings against oppressive employers and local government officials. These latter activities had a very negative impact on Thai politics, economics and society during that period. Thus the Government made many efforts to abolish these secret societies and eventually succeeded in the early years of King Vajiravudh's reign.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือจากศาสตราจารย์ วิลาสวงศ์ พงศะบุตร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ คุณวรุณบุพาสนิทวงศ์ ณ ออยุธยา. อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยที่ไคร้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และให้กำลังใจแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด ผู้เขียนซาบซึ้งในพระคุณของอาจารย์ทั้งสองท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย รวมทั้งรองศาสตราจารย์ ธิติมา พิทักษ์ไพรวรรณ รองศาสตราจารย์ ดร. วไล ณ ป้อมเพชร และอาจารย์วิทยา จิโรจน์กุล ที่ไคร้กรุณาให้ความคิดเห็นและคำวิจารณ์ที่มีค่าซึ่งมีส่วนอย่างมากในการทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไคร้ทรงพระกรุณาให้เขียนยืมหนังสือหลายเล่ม ผู้เขียนรู้สึกสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น กราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อศาสตราจารย์ ดร. Eunice Thio แห่งภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสิงคโปร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว. รุจยา อากาศกร แห่งภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ได้ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งแก่ผู้เขียน ดร. Thio ไคร้ช่วยชี้แนะแหล่งข้อมูลที่ประกอบกรเขียนบทที่ 1 ส่วนอาจารย์รุจยา ไคร้กรุณาให้เขียนยืมวิทยานิพนธ์ และยังได้ให้ข้อคิดเห็น ตลอดจนช่วยชี้แนะแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อีกด้วย

กราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อที่ไคร้ได้รับจากรองศาสตราจารย์ ดร. ประพิน มโนมัยวิบูลย์, ดร. สारสิน วีระผล อาจารย์วัลลภา สันขทัยากร อาจารย์นิยะคาและอาจารย์นารี, สาริกฤติ อาจารย์รุจิ และอาจารย์เกื้อกุล, สถาพรพจนนา หลวงอรรัชจรนิตีบุคคล (สง่า สาริกฤติ), คุณประมัต สาริกฤติ, คุณสว่าง, คุณจักร, คุณสุข แซ่เตง

คุณนิษฐาและคุณบุญเลื่อน วงศ์พานิช คุณวิมลพรรณ ปัทมวิเศษ
คุณวิไลลักษณ์ เมฆารัตน์ คุณสุวิทย์ ไททวิวัฒน์ คุณดวงรัตน์ เกทะ-
นันทน์ คุณสุชาดา วณิชวัฒน์ คุณวนิดาและคุณจันทนา จรัมย์พร

น้ำใจไมตรีและความช่วยเหลือจาก เพื่อนผู้ร่วมการศึกษา
อันมีคุณนันทิยา สว่างวุฒิธรรม คุณสุกัญญาและคุณสุมาลี บำรุงสุข
มีส่วนสำคัญทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปโดยคืบคืบ ๘ เขียนขอขอบคุณ
ไว้ ณ ที่นี้

ความรัก ความห่วงใย และกำลังใจจากพ่อผู้ล่วงลับไปแล้ว
แม่ พี่ชาย และพี่สาว เป็นพลังอันสำคัญที่ผลักดันให้เขียนนุมาณะคน-
ควา เขียนวิทยานิพนธ์นี้จนสำเร็จ เรียบร้อย ๘ เขียนรู้สึกขามซึ่งในพระองค์
และน้ำใจที่ไ้ได้รับ เป็นอย่างยิ่ง คำพูดใด ๆ ก็มิอาจพรรณนาความรู้สึกนี้ไ้

ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
รายการแผนผังและแผนที่	ฉ
บทนำ	1
บทที่ 1 สมาคมความกลมกลืนแห่งองค์สามในประเทศจีน	9
บทที่ 2 ความเป็นมาของสมาคมตั้งฮี้ในประเทศไทย	28
บทที่ 3 สมาคมตั้งฮี้ในเขตหัวเมืองชายทะเลตะวันออก ลุ่มแม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำแม่กลอง	76
บทที่ 4 สมาคมตั้งฮี้ในภาคใต้	136
บทที่ 5 สมาคมตั้งฮี้ในภาคกลาง	197
บทที่ 6 นโยบายและผลกระทบ	214
บทสรุป	243
บรรณานุกรม	247
ภาคผนวก	276
ประวัติผู้เขียน	325

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการแผนผังและแผนที่

	หน้า
1. แผนผังแสดงการจัดห้องที่ไขว้ประกอบพิธีในการรับสมาชิกใหม่	23
2. แผนที่แสดง เขตอภัยในแถบหัว เมืองชายทะเลตะวันออก ลุ่มแม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำแม่กลอง	75
3. แผนที่แสดง เขตอภัยในภาคใต้	135
4. แผนที่แสดง เขตอภัยในภาคกลาง ตอนล่างแถบลุ่มแม่น้ำ เจ้าพระยา	196

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความเป็นมาของปัญหา

สมาคมลับ เป็นสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่งในชีวิตของชาวจีนในอดีต บทบาทของสมาคมลับมีตั้งแต่การให้ความสงเคราะห์แก่คนต่าง ๆ แก่ชาวจีนในชีวิตประจำวัน การร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการประกอบอาชีพ การเป็นผู้นำหรือมีส่วนร่วมในการต่อสู้ทางการเมือง เช่น เป็นผู้นำในขบวนการฟื้นฟูราชวงศ์ที่เป็นชาวจีนและล้มล้างราชวงศ์ต่างชาติ เป็นผู้นำในการต่อต้านการกดขี่ข่มเหงของขุนนางท้องถิ่น ต่อต้านการแทรกแซงประเทศจีนของจักรวรรดินิยม ต่อต้านวัฒนธรรมตะวันตก และมีส่วนร่วมในการกอบกู้ของชาวนา เป็นต้น นอกจากบทบาทต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว สมาคมลับยังมีบทบาทในการเป็นผู้นำขบวนการอาชญากรรมที่ยิ่งใหญ่อีกด้วย เช่น ตั้งแก๊งจับคนไปเรียกค่าไถ่ รัคไถ่เงินค่าคุ้มครองจากผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ และลักลอบประกอบการค้าที่ทุจริตผิดกฎหมาย ฯลฯ

ในประเทศจีน สมาคมลับนับว่ามีบทบาทอย่างมากในชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีน และมีจำนวนนับไม่ถ้วน แต่ไปทั่วทุกหนทุกแห่ง แต่สมาคมลับที่มีอยู่

✓ Jean Chesneaux, Secret Societies in China, in the Nineteenth and Twentieth Centuries, trans. Gillian Nettle (Hong Kong: Heinemann Educational Book (Asia) Ltd, 1971)

✓ - Jean Chesneaux, Peasant Revolts in China 1840 - 1949 trans. C.A. Curwen (London: Thames and Hudson, 1973), pp 7 - 22 .

- Kenneth Scott Latourette, The Chinese Their History and Culture, 3ed. (New York: the Macmillan Co, 1951), pp 550, 587, 681 - 682.

มากมายในชื่อต่าง ๆ กันนั้น เป็นสาขาของสมาคมลับใหญ่ที่สำคัญ 2 สมาคม คือ "สมาคมคอกบัวขาว" ซึ่งมีที่มั่นและเขตอิทธิพลอยู่ทางภาคเหนือของ ประเทศจีน และ "สมาคมความกลมกลืนแห่งองค์สาม" ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในมณฑลต่าง ๆ ทางภาคใต้ของประเทศ¹

ตามหลักฐานที่มีอยู่คณะสงฆ์มหาฆานนิกายเถียนโต เป็นผู้ก่อตั้งสมาคมคอกบัวขาวขึ้น เมื่อประมาณกลางพุทธศตวรรษที่ 17 ในระยะแรกกิจกรรมของสมาคมมุ่งไปทางคานศาสนาพุทธ แต่ต่อมาสมาคมก็ได้เข้าไปมีบทบาทในทางการเมือง ใ้ก่อความวุ่นวายขึ้นหลายครั้ง สมาคมคอกบัวขาวมีบทบาทอย่างมากในการต่อต้านและล้มล้างราชวงศ์หยวนซึ่งเป็นราชวงศ์ต่างชาติ (ราชวงศ์หยวน พ.ศ. 1819 - 1911) เชื่อกันว่าจูหยวนจาง (Chu Yuan - chang) ปฐมกษัตริย์ผู้สถาปนาราชวงศ์หมิง เคยเป็นสมาชิกของสมาคมคอกบัวขาวมาก่อน² (ราชวงศ์หมิง พ.ศ. 1911 - 2187) ในสมัยราชวงศ์ชิง (พ.ศ. 2187 - 2455) สมาคมคอกบัวขาวและสาขาใ้ก่อความวุ่นวายทางการเมืองขึ้นหลายครั้ง เช่น ในปี พ.ศ. 2336 สมาคมคอกบัวขาวใ้ก่อการจลาจลขึ้น เพื่อสถาปนาเชื้อสายของราชวงศ์หมิง (ตามที่พวกคอกบัวขาวใ้อ้างไว้) เป็นจักรพรรดิ พ.ศ. 2339 - 2347 ก่อกบฏขึ้นในแถบมณฑลหูเป่ย์ มณฑลเสฉวน มณฑลชานซี และต่อมาแผ่ขยายการกบฏไปยังมณฑล-

¹ Jean Chesaneaux, Secret Societies in China..., p 36.

Peasant Revolts in China 1840 - 1849 p 17

ความกลมกลืนแห่งองค์สาม หมายถึง ความกลมกลืนของฟ้า ดิน และมนุษย์ ชาวจีนเชื่อว่าถ้าสามสิ่งนี้มีความกลมกลืนกันแล้ว โลกก็จะมีความสุข

² Edwin O. Reischauer and John K. Fairbank, East Asia The Great Tradition (Boston: Houghton Mifflin Company, 1960), pp 294 - 295 .

- Kenneth Scott Latourette, The Chinese Their History and Culture p 682 .

- Tsui Chi, A Short History of Chinese Civilisation (London: Victor Gollancz Ltd, 1942) pp. 176 - 178 .

ข้างเคียงอีก 4 - 5 มณฑล ปี พ.ศ. 2356 สมาคมเหตุผลจากสวรรค์ (สาขาของสมาคมคอกบัวขาว) ก่อการจลาจลขึ้นในมณฑลชานตุง ในปีเดียวกันนี้สมาคมปลวกัวซิ่ง เป็นอีกสาขาหนึ่งของสมาคมคอกบัวขาว ใ้ก่อกองการจะ เข้ายึดพระราชวังที่กรุงปักกิ่ง และสมาคมเหียน เป็นผู้นำในการก่อกบฏของชาวนาทางภาคเหนือในช่วง พ.ศ. 2393 - 2411 ฯลฯ

ส่วนสมาคมความกลมกลืนแห่งองค์สามนั้น กลุ่มผู้จงรักภักดีต่อราชวงศ์หมิงได้รวมมือกันก่อตั้งขึ้น เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2217 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะฟื้นฟูราชวงศ์หมิงและล้มล้างราชวงศ์ชิง สมาคมนี้และสาขาใ้ก่อความวุ่นวายต่อคานรัฐบาลแมนจูมาตลอด จนถึงราชวงศ์ไปในปี พ.ศ. 2455²

สมาคมลับชาวจีนมิใช่จะมีอยู่เฉพาะในประเทศจีนเท่านั้น แต่ได้แผ่ขยายไปยังดินแดนต่าง ๆ ที่ชาวจีนอพยพเขาไปตั้งถิ่นฐานอยู่ด้วย ตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 24 (กลางคริสต์ศตวรรษที่ 19) ชาวจีนจำนวนมากจากทางภาคใต้ของประเทศไ้อพยพไปอยู่ในดินแดนต่าง ๆ มีสาเหตุหลายประการที่สนับสนุนใ้เกิดมีการอพยพขึ้น สาเหตุสำคัญข้อแรก คือ ในช่วงระยะนี้เกิดความไม่สงบขึ้นทางภาคใต้ของประเทศจีน เช่น เกิดพายุทกภัย เกิดสงครามฝิ่น (พ.ศ. 2382 - 2385) เกิดกบฏไ้เฉิง (พ.ศ. 2393 - 2407) และการจลาจลอื่น ๆ ส่วนสาเหตุข้อต่อมา ก็ใ้ในระยะนั้นหลายประเทศกำลังต้องการแรงงานราคาถูกมาทดแทนแรงงานทาสที่ใ้ถึง เลิกไปหรือกำลังจะเลิก และหลายประเทศที่กำลังพัฒนา เศรษฐกิจมีการ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

¹Li Chin Nung, The Political History of China 1840 - 1928, trans and edited Ssu - Yu Teng and Jeremy Ingalls (Princeton, New Jersey: D. Van Nostrand Co, 1963), pp 7 - 8, 50 .
- Jean Chesneaux, Secret Societies in China ... pp 36, 39, 40 .
²Frank Robertson, Triangle of Death (London: Transworld Publishers Ltd, 1978), pp 167 - 168 .
- Jean Chesneaux, Secret Societies in China ... p 16 .

ขยายตัว ต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น จึงยินดีที่จะรับคนจีน เหล่านี้เข้าไปอยู่ การ
 เกิดเรือที่สะดวกรวดเร็วขึ้นก็มีส่วนช่วยสนับสนุนให้มีการอพยพ นอกจากนี้การค้นพบ
 ทองในแคลิฟอร์เนีย (พ.ศ. 2391) และในออสเตรเลีย (พ.ศ. 2394) ก็มีส่วน
 ช่วยกระตุ้นให้เกิดการอพยพด้วยเช่นกัน ปรากฏว่าดินแดนที่ชาวจีนอพยพเข้าไปอยู่
 มากที่สุด คือ ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ความคุ้นเคยกับการมีสมาคมลับ ความจำเป็นที่จะต้องช่วยเหลือกันและ
 กันในการดำรงชีวิตอยู่ในต่างแดน ประกอบกับนิสัยของชาวจีนเองก็ชอบการรวม
 กลุ่มอยู่แล้ว จึงทำให้ชาวจีนอพยพร่วมมือกันตั้งสมาคมลับขึ้นในประเทศต่าง ๆ ที่
 คนเขาไปตั้งหลักแหล่งอยู่ จนกล่าวได้ว่า ณ ที่ใดมีชาวจีนอพยพ ณ ที่นั้นจะมีสมคม
 ลับอยู่ด้วยเสมอ และเนื่องจากชาวจีนอพยพส่วนใหญ่มาจากมณฑลต่าง ๆ ทางภาค
 โทของประเทศไทย (จีน) ดังนั้นสมาคมลับที่ชาวจีนโพ้นทะเลพากันตั้งขึ้นในดินแดนต่าง ๆ
 จึงได้รับอิทธิพลจากสมาคมความกลมกลืนแห่งองค์สาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกา
 นการจัดรูปแบบและคติความเชื่อ ส่วนจุดมุ่งหมายและบทบาทของสมาคมลับเหล่านี้
 ย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพวัฒนธรรมและสภาพสังคมของแต่ละประเทศ

ในสมัยรัตนโกสินทร์ ประเทศไทย เป็นประเทศหนึ่งที่มีชาวจีนอพยพเข้า
 มาอยู่มาก ชาวจีนเหล่านั้นได้ร่วมมือกันตั้งสมาคมลับขึ้น ในระยะแรกทางการไทย
 เรียกสมาคมลับนี้ว่า "ฮั่วเหียบ" ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว เปลี่ยนมาเรียกว่า "ฮั้งฮี้" ตามหลักฐานที่มีอยู่สมาคมลับฮั้งฮี้ได้มีการ-

✓ L.F. Comber, Chinese Secret Societies in Malaya:

A Survey of the Triad Society from 1800 to 1900 (New York: J.J. Augustin Incorporated Publisher, 1959), p 36 .

- John K. Fairbank, Edwin O. Reischauer and Albert M. Craig, East Asia The Modern Transformation (Boston: Houghton Mifflin Co, 1965), pp 154 - 155 .

เคลื่อนไหวมาตั้งแต่คนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และมีบทบาท
ต่อเนื่องเรื่อยมา จนเริ่มสลายตัวในตอนปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอม-
เกล้าเจ้าอยู่หัว การเคลื่อนไหวของสมาคมลับอั้งยี่ในเวลาที่ต่อเนื่องกันมา เกือบ
90 ปีนั้นก็มีผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของไทยไม่น้อย ดังนั้น
เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาตลอดจนถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมลับนี้
จึงเป็นเรื่องที่นักศึกษาควรรู้บ้าง ยิ่ง แต่เท่าที่แลดูมาการค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่อง
อั้งยี่ในประเทศไทยยังมีอยู่น้อยมาก และงานค้นคว้าที่มีอยู่ก็เป็นการศึกษาถึงเรื่อง
อั้งยี่อย่างกว้าง ๆ เพียงบางความเท่านั้น งานค้นคว้าที่สำคัญมีอยู่ 3 เรื่อง คือ

1. เรื่อง "อั้งยี่" ในหนังสือนิทานโบราณคดี ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรม-
วงศ์เธอ กรมพระยาคำรงราชานุภาพทรงนิพนธ์เมื่อ พ.ศ. 2483

2. เรื่อง "บทบาทของชาวจีนในการรวมกลุ่มเข้าเป็นสมาคมลับอั้งยี่"
ในหนังสือเรื่อง บทบาทชาวจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอม-
เกล้าเจ้าอยู่หัว โดยพลโท อังกีนิทน์ (พ.ศ. 2515)

3. บทความเรื่อง "อั้งยี่ในรัชกาลที่ 5" ในหนังสือสะพาน: รวมบท
ความทางประวัติศาสตร์ โดยเขวรัตน์ พุฒิมานรศักดิ์ (พ.ศ. 2520)

งานค้นคว้าเรื่องแรกก็ศึกษาอย่างกว้าง ๆ ถึงความเป็นมาของอั้งยี่ตั้งแต่
รัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 5 โดยใช้ข้อมูลจากคำบอกเล่า ความทรงจำของผู้นิพนธ์-
นิพนธ์ในฐานะผู้ร่วมสมัยกับเหตุการณ์ พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ 3 ของเจ้า-
พระยาทิพากรวงศ์ และจดหมาย เหตุบางฉบับที่มีอยู่ในหอสมุดวชิรญาณ - หอสมุดก-
แห่งชาติ ส่วนงานค้นคว้าสอง เรื่องหลังนั้นศึกษา เน้นหนัก เฉพาะอั้งยี่ในรัชกาลที่ 5
เป็นงานค้นคว้าที่ศึกษาละเอียดกว่างานค้นคว้าเรื่องแรก แม้ว่าจะละเอียดศึกษากว่า
แต่ก็ยังมีได้ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นที่น่าสนใจต่าง ๆ อีกหลายประเด็น งานค้นคว้า
สอง เรื่องหลังนี้ใช้ข้อมูลส่วนใหญ่จากงานค้นคว้าชิ้นแรก และเอกสารกระทรวง-
นครบาล เลขที่ น 33/1 - 74 เรื่องอั้งยี่

ดังนั้นงานวิจัยเรื่องนี้จึงมีจุดประสงค์ที่จะศึกษารวบรวมเรื่องราวทุกด้าน
ของสมาคมลับอั้งยี่ในประเทศไทยตั้งแต่เริ่มมีบทบาทในคนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ-

นึ่ง เกลา เจ้าอยู่หัว จนถึง การ เริ่มสลายตัวในคอนปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ — จุลจอม เกลา เจ้าอยู่หัว โดยมุ่งศึกษาวิเคราะห์ความเป็นมา และบทบาทของสมาคม ลับอ้างี่ในแต่ละภูมิภาคโดยละเอียด

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มุ่งศึกษาโดยละเอียดเฉพาะเรื่องราวของ ชาวจีนในการรวมกลุ่ม เป็นสมาคมลับอ้างี่ และศึกษาเฉพาะช่วงปี พ.ศ. 2367 - 2453 เท่านั้น ส่วนเรื่องราวเกี่ยวกับสมาคมลับอ้างี่หลังปี พ.ศ. 2453 จะกล่าว แต่เพียงสังเขป เพื่อเป็นแนวทางเชื่อมโยงเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และค้นคว้าถึงความเป็นมาของสมาคมลับอ้างี่ในประเทศไทยตั้งแต่เริ่มมีบทบาทในนครรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ นึ่ง เกลา เจ้าอยู่หัว จนถึง การเริ่มสลายตัวของสมาคมในคอนปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอม เกลา เจ้าอยู่หัว
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของการก่อตัว รูปแบบของสมาคม การจัดตั้งองค์กร และกิจกรรมของสมาคม
3. เพื่อศึกษานโยบายของรัฐบาลในการปราบสมาคมลับอ้างี่
4. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของสมาคมลับอ้างี่ที่มีต่อสังคมไทยในช่วงเวลาดังกล่าว ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ใช้แนวทางการศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Approach) — และนำเสนอแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลต่าง ๆ เท้าที่มีอยู่ทั้งที่เป็นเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) และ เอกสารชั้นรอง (Secondary Sources)

เอกสารชั้นต้นเหล่านี้ได้มาจากแหล่งสำคัญดังนี้ คือ

1. หอสมุดควชิรญาณในหอสมุดแห่งชาติ
2. กองจดหมายเหตุแห่งชาติ

3. เอกสารชั้นต้นที่ตีพิมพ์แล้ว เช่น พระราชพงศาวดาร ประชุมพงศาวดาร ส่วนเอกสารชั้นรองอันใดแก่ หนังสือ วารสาร และวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ซึ่งคนควาไคจากหอสมุดและห้องสมุดหลายแห่ง คือ หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากคนควาข้อมูลจาก เอกสารต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยังได้เก็บ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อประกอบในการวิเคราะห์ ศึกษา เค้าที่จะทำได้อีกทาง หนึ่งควย

ปัญหาในการวิจัย

การศึกษาค้นควาครั้งนี้ประสบบัญหาการขาดข้อมูลสำคัญในบางคาน กล่าวคือ ขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่ง เงินทุนที่สมาคมลับอั้งยี่ใช้จ่ายในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่ง เป็นประเด็นสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนการน้คหุคงานของพวกอั้งยี่ ยังผล ให้การศึกษาวิเคราะห์ประเด็นนี้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควรจะเป็น

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

1. ผลของการค้นควาจะช่วยให้เกิดความกระจ่างและความเข้าใจ เกี่ยวกับสมาคมลับอั้งยี่ในประเทศไทยทั้งในคานความเป็นมา สาเหตุของการก่อ- คิว รูปแบบของสมาคม ลักษณะการจัดตั้งองค์กร และกิจกรรมของสมาคมนี้ใน ช่วงระยะ พ.ศ. 2367 - 2453

2. ได้ทราบถึงนโยบายของรัฐบาลในการปราบอั้งยี่ ปัญหาและ อุปสรรคในการดำเนินงานให้ เป็นไปตามนโยบาย

3. ได้ทราบถึงผลกระทบของสมาคมลับอั้งยี่ที่มีต่อการ เมือง เศรษฐ- กิจ และสังคมของประเทศไทยในช่วง เวลาดังกล่าว (พ.ศ. 2367 - 2453)

4. ผลของการศึกษาค้นควาจะช่วยชี้แนะให้มีการศึกษาเรื่องสมาคม ลับอั้งยี่ในประเทศไทยให้กว้างขวางและแพร่หลายยิ่งขึ้น

อักษรย่อที่ใช้ในเชิงอรรถและบรรณานุกรม

กทช.	หมายถึง	กองหอสมุดแห่งชาติ
กจช.	"	กองจดหมายเหตุแห่งชาติ
ร. 4 กท.	"	เอกสาร เย็บ เล่มกรมพระกลาโหม รัชกาลที่ 4

ร. 5 กท.	หมายถึง	เอกสาร เบ็ญ เล่มกรมพระกลาโหม รัชกาลที่ 5
ร. 5 มท.	"	เอกสาร เบ็ญ เล่มกรมมหาดไทย รัชกาลที่ 5
ร. 5 กค.	"	เอกสาร เบ็ญ เล่มการต่างประเทศ รัชกาลที่ 5
พศ.	"	สารบาณสมุคพิเศษ
ค.	"	เอกสารกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
ค.	"	เอกสารกระทรวงต่างประเทศ
น.	"	เอกสารกระทรวงนครบาล
บ.	"	เอกสารกรมราชเลขาธิการ เบ็ญเตล็ด
ม.	"	เอกสารกระทรวงมหาดไทย
บ.	"	เอกสารกระทรวงยุติธรรม
J.R.A.S.S.B."		Journal of the Royal Asiatic Society, Straits Branch.

หมายเหตุ

1. ในระยะแรก (รัชกาลที่ 3 - รัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2367 - 2411) เอกสารของทางการไทยเรียกสมาคมลับชาวจีนว่า "คิ้วเหี้ย" ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 เปลี่ยนมาเรียกว่า "อั้งยี่" และได้ใช้คำนี้มาจนถึงปัจจุบัน วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะใช้คำว่า "อั้งยี่" กับสมาคมลับชาวจีนในทุกสมัย แต่ขอความที่คัดคองมาจากเอกสารต่าง ๆ เพื่อใช้ในการอ้างอิงนั้น คงใช้ว่า "คิ้วเหี้ย" หรือ "อั้งยี่" ตามต้นฉบับ เดิม
2. สมาคมความกลมกลืนแห่งองค์สามนั้น (The Triad Society) คือไปจะเรียกสั้น ๆ ว่า "สมาคมองค์สาม"
3. ชื่อภาษาจีนในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ บทนำและบทที่ 1 อ่านออกเสียงเป็นสำเนียงภาษาจีนกลางตามที่ปรากฏในข้อมูล ส่วนคำภาษาจีนในบทที่ 2 ถึงบทสรุปอ่านออกเสียงตามสำเนียงที่ปรากฏในเอกสารของทางการ เช่น คำว่า "บุน เท้ากง" ที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์นี้ หากอ่านตามสำเนียงภาษาจีนที่ถูกคองควรเป็น "บุน เท้ากง"